

**Община Велико
Търново**

Весела Величкова, водещ финансов анализатор
v.velichkova@bcra-bg.com

Николета Колева, финансов анализатор
n.koleva@bcra-bg.com

	Актуализация 19.02.2015	Актуализация 17.03.2016
Кредитен рейтинг на община Велико Търново		
Дългосрочен рейтинг:	BB+	BB+
Перспектива:	Стабилна	Стабилна
Краткосрочен рейтинг:	B	B
Дългосрочен рейтинг по национална скала:	A- (BG)	A- (BG)
Перспектива:	Стабилна	Стабилна
Краткосрочен рейтинг по национална скала:	A-2 (BG)	A-2 (BG)

„БАКР - Агенция за кредитен рейтинг“ (БАКР) е третата пълноправна рейтингова агенция в ЕС, регистрирана съгласно Регламент № 1060/2009 на Европейския Парламент и на Съвета на Европа. Присъдените от БАКР кредитни рейтинги важат в целия ЕС и са изцяло равнопоставени с тези на останалите признати от Европейския орган за ценни книжа и пазари агенции, без териториални или други ограничения.

„БАКР – Агенция за кредитен рейтинг“ (БАКР) запазва присъдените рейтинги на община Велико Търново както следва:

- **Дългосрочен кредитен рейтинг BB+, перспектива: стабилна, краткосрочен кредитен рейтинг B;**
- **Дългосрочен рейтинг по национална скала A- (BG), перспектива: стабилна, краткосрочен рейтинг по национална скала A-2 (BG).**

Използвана е официално приетата от БАКР методология за присъждане на кредитен рейтинг на община (http://www.bcra-bg.com/files/file_318.pdf).

За изработването на кредитния доклад и присъждането на кредитен рейтинг е използвана информация от оценяваната община, Министерство на финансите, Национален Статистически Институт, Агенция

по заетостта, база данни на БАКР, консултанти и други източници на публична информация.

Политическата обстановка към момента на изготвяне на доклада може да се определи с относителна стабилност. През октомври 2015г. в България се проведеха местни избори, които не доведоха до съществени размествания сред политическите пластове.

Страната отчита повишаване в реалния темп на растеж на икономиката, който не спада под 2.8% през 2015г. – съответно 3.3% за Q1, 2.8% за Q2, 3.0% за Q3 спрямо същите тримесечия на 2014г., а според експресни оценки на НСИ ръстът за последното тримесечие се очаква да е около 3.1% спрямо същото на 2014г.

През 2015г. потокът на инвестиции в страната нараства спрямо 2014г. (с 0.290 млрд.евро до 1.575 млрд.евро) след наблюдаваното понижение в интереса на чуждестранните инвеститори след 2012г. и по-съществено – през 2014г. след повишената несигурност в икономическа среда.

През 2015г. благоприятните промени на пазара на труда се запазват – коефициентът на безработица (както и продължителната безработица като процент от активното население) запазват тенденцията си на намаляване след 2013г.

През 2014г. се наблюдават дефлационни процеси, които се запазват и през 2015г., дължащи се на спада в международните цени

на петрола, слаба икономическа активност в региона и вътре в страната, както и на вътрешно-икономическите процеси в основните търговски партньори на България.

Наблюдава се влошаване в бюджетния дисбаланс на страната за 2014г. и леко подобрение през 2015г. Държавният дълг нараства значително през 2014г. вследствие на политическа и икономическа нестабилност в страната и произтичащото нарастване в бюджетния дефицит, но през втората половина на 2015г. тази динамика се преустановява.

За банковата система събитията през 2014г. доведоха до появата на потенциална опасност за банковите институции от задълбочаване на банковата криза и засягане на по-голям брой участници в този сектор. Въпреки повишения риск във финансовата система, породен от отпадането на един от основните играчи и опасност от отпадане на втори, банките в България запазиха стабилността си. През 2015г. банковата среда може да се определи като стабилна, като за това свидетелстват високите капиталова адекватност и ликвидност на активите, както и ръстът в привлечените депозити. Делът на класифицираните кредити бележи понижение, което съдейства за подобрението на балансите на банките в страната.

Собствените приходи на общините в страната нарастват през 2014г., като темпът им на ръст (3.7%) е по-нисък от този за предходната година (6.9%), но е по-висок от този за 2012г. (1.4%). Силно намалява обаче броят на общините, които са увеличили собствените си приходи на годишна база – 139, при 192 за 2013г. спрямо предходната. За втора поредна година нарастват разходите за местни дейности (вкл. дофинансиране на държавните), при това с по-висок темп спрямо предходната година – 15.3%, при 5.6% за 2013г. Положителен фактор представлява чувствителният ръст на капиталовите разходи¹ – 53.3%, при 11.8% за 2013г. През 2014г. продължават да намаляват просрочените задължения на общините, и след спада от 2.6% за 2013г., през 2014г. той възлиза на 5.9% на годишна база, а размерът им е 159.3 млн.лв.

¹ С бюджетни средства.

През 2015г. обаче отново е налице увеличение до 184.8 млн.лв. Към момента има и общини в силно затруднено финансово състояние до степен, при която не са в състояние да извършват публични услуги. Натрупването на дълг и влошаването на финансовото състояние на общините през последната година в голяма степен се отдава на ускореното усвояване на средства по европейски програми поради края на програмния период.

През периода на актуализация са настъпили промени в нормативната база, регулираща дейността на общините. В Закона за общинския дълг са приети изменения, съгласно които общините ще могат да поемат краткосрочен дълг за финансирането на публични услуги при временен недостиг на средства, възникнал при временни касови разриви по бюджета, а също и за плащания по проекти, финансирани със средства от ЕС. Отпаднаха са текстове от закона, регламентиращи източниците, от които може да се извършват плащания по общинския дълг.

През пролетта на 2015г. са приети изменения в Закона за ДДС и Закона за водите относно ползването на данъчен кредит по разходите за водните проекти на общините. До 2013г. възстановяването на ДДС става със средства от ЕК, но след това е преустановено. Взето е решение средствата да се възстановят от централния бюджет, което представлява форма на подкрепа за общините. Тези от тях, които вече са си „възстановили“ ДДС, платено от ОП „Околна среда“, следва да го преведат по сметка на МОСВ, вкл. и тези, които са в процедура по възстановяване на такъв данък.

Към момента в процес на обсъждане е **проект за промени** в Закона за публичните финанси, който дефинира набор от критерии за определянето на една община като община с финансови затруднения. Предвижда се процедура за финансово оздравяване на тези общини и въвеждане на оздравителен план, както и възможност за подпомагане с временен безлихвен заем от държавата, чиито параметри ще се определят от министъра на финансите.

През 2014г. темпът на спад в броя на населението в община Велико Търново се засилва, достигайки 0.57%, което го приближава до средния за страната (0.60%).

Гъстотата на населението се запазва с около 53% по-висока спрямо средната за България. Във възрастовата структура промените през периода също са незначителни: делът на трудоспособното население се задържа малко по-висок от средния за страната, а този на подтрудоспособното е с 2.0 п.п. по-нисък.

Към декември 2015г. по данни на Агенция по заетостта нивото на безработица в област Велико Търново е 9.7%, при 10.0% средно за страната.

През 2014г. произведената продукция от предприятията на територията на община Велико Търново отбелязва слаб ръст (1.8%), при 3.2% за предходната година. Водещ отрасъл остава преработващата промишленост с дял 37.9% (40.5% за 2013г.), при която се наблюдава спад от 4.7% на годишна база. Инвестициите в ДМА на предприятията от общината слабо нарастват през този период (1.2%), след като през предходната година са намалели с 16.3%. Съвкупният им финансов резултат е положителен през последните 5 години, а през 2014г. се повишава с 57.8%, достигайки най-високото си равнище от 2006г. насам.

През 2015г. община Велико Търново реализира положителен резултат от оперативна дейност в размер на 2 952 хил.лв., който е с 8.3% по-малък спрямо отчетения за предходната година. Резултатът от инвестиционна дейност е отрицателен, в размер на (-7 623) хил.лв. (при +25 хил.лв. за 2014г.). Инвестиционният дефицит отчасти се покрива от средства по сметки, и отчасти – от банкови кредити.

През 2013г. общината завършва годината с дисбаланс между държавни и местни дейности в размер на 3 926 хил.лв. поради недостиг на средства в бюджета за местни дейности. През 2015г. недостигът в местни дейности е преодолян и в края на годината неравнението е с обратен знак в размер на 2 213 хил.лв.

През 2015г. собствените приходи на община Велико Търново нарастват с 9.7% (5.0% за 2014г.), в т.ч. 1.5% ръст на данъчните приходи, които се повишават най-вече по линия на данъка върху придобиване на имущества, който бележи ръст от 49.7%. С най-голяма тежест се запазва данъкът върху недвижимите имоти

(45.3%), приходите от които се увеличават с 3.3%.

Неданъчните приходи се запазват доминирани от таксите с дял 58.2% през 2014г. и 55.5% през последната година. Постъпленията от такси през 2015г. се характеризират с по-слаб ръст спрямо предходната година: 1.6%, при 7.2% за 2014г. Основно перо продължава да е такса битови отпадъци с дял 74.4% (76.1% за 2014г.), която бележи слаб спад (под 1%) през последната година. Възходяща тенденция продължават да следват и доходите от собственост – 6.9% за последната година (7.6% за 2014г.). Приходите от продажба на имущество нарастват с над 130% през 2015г. на годишна база, но равнището им остава доста под отчетените през 2010-2011г. стойности, а делът в неданъчните приходи е сравнително нисък.

През 2015г. се наблюдава значително намаление на субсидиите и трансферите, като размерът им спада до отрицателна стойност поради големия размер на изходящи трансфери, свързани със средства по европейски програми (-12 724 хил.лв.).

През периода на актуализация текущите разходи се понижават с 15.6% на годишна база, но в голяма степен намалението е по линия на сума с отрицателен знак и размер 5 010 хил.лв., представляваща възстановен ДДС за разходи по приключения воден проект, във връзка с промени в Закона за ДДС и Закона за водите (виж по-горе).

Разходите за заплати и възнаграждения запазват устойчива възходяща тенденция, нараствайки с 13.6% през 2015г. (17.4% през 2014г.). С 5.7% се повишава издръжката, докато през предходната 2014 година е отбелязан спад от 10.6%. Капиталовите разходи с бюджетни средства нарастват за четвърта поредна година (годишен ръст 5.1%, при 7.4% за 2014г.).

В края на 2015г. община Велико Търново отчита просрочени задължения в размер на 3 780 хил.лв. (2 879 хил.лв. към 12.2014г.).

Разходите за благоустрояване продължават да доминират структурата по функции, като тежестта им се повишава с 11.0 п.п. до 48.5%. За сметка на тях се понижава делът на почти

	<p>КРЕДИТЕН РЕЙТИНГ Община Велико Търново Дългосрочен/ краткосрочен рейтинг: ВВ+/В Перспектива: стабилна Рейтинг по национална скала: А- (ВG) /А-2 (ВG) Перспектива: стабилна 17.03.2016г.</p>
<p>Евлоги Георгиев 95, ет. 1 гр. София 1142</p>	<p>тел.:(+359-2) 987 6363 www.bcra-bg.com</p>

всички останали функции, като най-силно намалява делът на разходите за почивно дело и култура (от 20.1% на 15.0%) и общи държавни служби (от 17.0% на 13.8%).²

Един от важните изпълнени през периода на актуализация проекти е „Реконструкция и обновяване на здравната инфраструктура на Комплексен онкологичен център – Велико Търново“ по ОП „Регионално развитие“ с общ бюджет 9 054 хил.лв., който включва доставка, монтаж на оборудване, машини, съоръжения и обзавеждане, въвеждане в експлоатация и обучение на персонала за работа с новите машини и апаратура, както и преустройство на съществуващи сгради и изграждане на пристройка за отделение високоенергийна лъчетерапия и топла връзка.

След приключването на първия воден проект, към момента се подготвя изпълнението на втори воден цикъл на гр. Велико Търново, който след временно спиране е в ход отново от лятото на 2015г. Проектът е на стойност 45 млн.лв. по ОП „Околна среда“ и включва пълна подмяна на канали и водопроводи по дължина на централните улици „България“ и „Н. Габровски“, както и ул. „Опълченска“, където аварията са най-чести, а загубите на вода достигат 70%. Предвижда се подмяна и за ВиК системата в кварталите „Бузлуджа“ и „Чолаковци“, както и за реконструкция на пречиствателната станция.

През октомври 2015г. е открито завършеното регионално депо за отпадъци при с. Шеремета по ОП „Околна среда“ на стойност 33.4 млн.лв. Съоръжението разполага със сепарираща и компостираща инсталации и площадка за механично третиране на отпадъците по съвременни технологии. Инсталацията обслужва 175 хил. души от общините Велико Търново, Горна Оряховица, Лясковец, Елена, Златарица и Стражица. Отпадъците ще се преработват и използват отново, което ще доведе до намаляване на боклука като цяло. През последната година по проекта са вложени 26 968 хил.лв. средства от ЕС, което

² В тази секция изчисленията са извършени като е изключено влиянието на възстановения ДДС, тъй като той силно деформира бюджета и заключенията от анализа.

представлява 68.6% от цялото европейско финансиране през годината.

След значителния размер на капиталовата програма (с всички бюджетни средства) за 2013г. (34 095 хил.лв.), през следващата 2014г. той се понижава до 18 582 хил.лв., след което през 2015г. отново се повишава и достига 45 599 хил.лв. Сходна е динамиката и в дела на финансирането на инвестициите със средства по европейски програми: 84% през 2013г., 67% през 2014г. и 86% за последната година.

Сравнителният анализ съпоставя основни финансови показатели на община Велико Търново със средните стойности за групата общини, административният център на които е и областен център (с изключение на София), изчислени на глава от населението. Данните показват, че община Велико Търново се позиционира относително благоприятно по повечето разгледани показатели в сравнителен план.

През есента на 2015г. са проведени местни избори, които в община Велико Търново са спечелени от Даниел Панов на I тур с 65.77% от гласовете. Това е неговият втори мандат като кмет на общината. През февруари е избран за председател на Управителния съвет на Националното сдружение на общините.

БАКР изготвя финансова прогноза на общината за периода 2016-2018г. Получените резултати показват, че при развитие, сходно с прогнозираното, община Велико Търново ще реализира положителен оперативен резултат през целия прогнозен период. Свободният паричен поток е отрицателен, но се покрива от средствата по сметки.

Кредитният рейтинг на община Велико Търново може да бъде повлиян в положителна посока при чувствително намаление на просрочените задължения, затвърждаване на възходящите тенденции при собствените и данъчните приходи и по-нататъшно подобряване на пазара на труда в общината.

До понижение на кредитния рейтинг може да доведе продължаващо нарастване на просрочените задължения и общата задължнялост, свиване на собствените приходи или реализиране на отрицателен резултат от оперативна дейност.

Основни финансови показатели в лева

(лева)	2015	2014	2013
Приходи за местни дейности, в т.ч.	17 832 091	28 824 963	24 090 505
Собствени приходи	24 793 328	22 594 635	21 525 328
- данъчни приходи	10 685 433	9 319 373	8 988 630
- неданъчни приходи	14 107 895	13 275 262	12 536 698
Субсидии и трансфери за местни дейности	-6 961 237	6 230 328	2 565 177
Капиталови разходи	4 664 151	4 436 842	4 129 916
Оперативен резултат	2 952 089	3 219 339	566 065
Оперативен резултат преди лихви	3 151 304	3 287 789	630 140
Резултат от инвестиционна дейност	-7 622 773	25 145	-2 691 095
Дефицит/излишък за местни дейности	-4 670 684	3 244 484	-2 125 030

Резюме на протокола от Рейтинговия комитет:

Членовете на Рейтинговия комитет разгледаха доклада за кредитен рейтинг на община Велико Търново и обсъдиха промените във факторите, определящи кредитния ѝ рейтинг. Бяха отчетени положителните тенденции (като нарастването на данъчните приходи и собствените приходи като цяло), както и успешното финализиране на ключови инфраструктурни проекти. Същевременно се взе под внимание и увеличението и размера на просрочените задължения.

Предвид специфичния рисков профил на общината, както и състоянието на общата законова регулация на общините в България, базовият рейтинг беше определен на ниво BB+.

Дългосрочният рейтинг по националната скала A- (BG) и краткосрочният A-2 (BG) бяха присъдени въз основа на позиционирането на рейтинговите характеристики на общината в сравнителен план спрямо другите общини в България.